

Poznań, 30 marca 2020 r.

Szanowne Koleżanki, szanowni Koledzy,

Nie wiadomo, na ile zmieni się nasza codzienność po obecnej „niecodzienności”. Na pewno jednak warto podtrzymywać naszą aktywność na tyle, na ile jest to możliwe. Wychodząc z tego założenia pragnę przedstawić Państwu pewne informacje i zapytania związane z nową kadencją Komitetu Nauk Historycznych PAN.

U jej progu stoi przed nami konieczność wykonania pewnych ruchów. Niektóre z nich mają charakter bardziej formalny, inne są istotne dla naszego działania.

Decyzją Prezydium Polskiej Akademii Nauk w dniu 21 listopada 2017 r. wprowadzony został nowy „Regulamin trybu wyboru członków i organów komitetów naukowych”. Zawierał on nie nowelizację poprzedniego regulaminu, lecz zauważalne zmiany. Zmiany te nie zostały wprowadzone do działania KNH w trakcie trwającej jego kadencji. Natomiast od początku nowej kadencji są one obowiązujące w postaci która po nowelizacjach określona jest obecnie przez uchwałę Prezydium Polskiej Akademii Nauk nr 50/3019 z dnia 17 września 2019 r. (załączam ją, można też ją znaleźć na stronie internetowej PAN pod kolejnymi zakładkami: Serwis instytucjonalny -> Akty prawne i dokumenty -> Uchwały -> Uchwały Prezydium PAN -> Rok 2019). Regulamin ten w swoim § 5 pkt. 6 stanowi m.in., że „Komitet na zebraniu plenarnym ustala strukturę z ewentualnym podziałem na sekcje, komisje i zespoły zadaniowe”.

Do struktury Komitetu, czyli powołania komisji, powrócę niżej. Przedtem jednak pragnę zwrócić Państwa uwagę na drugi zapis obowiązującego obecnie regulaminu, mianowicie § 5 pkt 7. Głosi on: „W skład poszczególnych sekcji, komisji i zespołów zadaniowych nie może wchodzić więcej niż 10 osób”. Jest to sytuacja nowa, która wymaga krótkiego komentarza.

Dotychczasowa praktyka Komitetu Nauk Historycznych wyrażała się działaniem zespołów ludzkich liczących od kilkunastu do parudziesięciu osób. Tworzyły one zwarte środowiska, powstałe poprzez samoorganizację i faktycznie niezwiązane z Komitetem. Taki stan rzeczy się utarł, jednak jest sprzeczny ze wskazanym wyżej zapisem. Możemy prosić Prezydium Akademii o odstąpienie od stosowania go wobec KNH, ale trzeba się liczyć z odpowiedzią odmowną. Sytuacja ta nie znajduje bowiem odpowiednika w żadnym innym Komitecie w obrębie Wydziału I Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN, a argument, że tak robiliśmy dotąd i była nam z tym dobrze może okazać się niewystarczający, zwłaszcza wobec, jak się wydaje, większej gotowości „góry” do kontrolowania tego, co się dzieje „na dole”, czyli w komitetach.

Aby uniknąć znalezienia się w sytuacji nieformalnej poddanej pod Państwa rozważanie następującą formułę: każdy z dotychczasowych zespołów składałby się: 1) z kilkusobowej „rady programowej”, z przewodniczącym na czele, której przysługiwałoby miano komisji i 2) z większego zespołu, którego członkowi nosiliby miano „współpracowników komisji”. Wskazane byłoby przy tym, aby do tych kilkusobowych komisji (w nowym rozumieniu tej nazwy) wchodził, stanowiąc przynajmniej jej część, członkowie KNH, przy czym jedna osoba mogłaby wchodzić w skład więcej niż jednej komisji.

Pragnę podkreślić, że jestem otwarty na wszelkie modyfikacje powyższej propozycji jak też i na inne, zmierzające w sumie do tego, żeby dla uniknięcia frontalnej konfrontacji z władzami Akademii (i jej biurokracją) zmienić pewne nazwy, by móc zachować nasz dotychczasowy sposób działania.

Wracam do struktury naszego Komitetu. W minionej kadencji liczył on 10 zespołów/komisji. Wszystkie działały i wszystkie zamierzają działać w kadencji 2020-2023. Paragraf 5 pkt 8.1 regulaminu stanowi: „przewodniczącymi sekcji i komisji mogą być wyłącznie członkowie Komitetu”. W ustalony przez wybory skład Komitetu wchodzi pięć osób, które wyraziły gotowość przewodniczenia komisjom, oraz jedna (oznaczona kursywą), która wyraziła swoją gotowość jako „rezerwowa”:

Historii Miast	Prof. dr hab. Krzysztof Mikulski
Historii Wojskowości	Prof. dr hab. Norbert Kasparek
Historii Kobiet	Prof. IH PAN dr hab. Katarzyna Sierakowska
Studiów Słowiańskich i Wschodnioeuropejskich	Prof. UŚ dr hab. Bożena Czwojdrak
Dydaktyki Historii	Prof. UAM dr hab. Danuta Konieczka-Śliwińska
Lituanistyczna	<i>Prof. dr hab. Andrzej Rachuba</i>

Prof. Rachuba oświadczył, że jego zdaniem Komisji Lituanistycznej nadal powinien przewodzić prof. Andrzej Zakrzewski, byłby jednak gotów, w razie potrzeby, stanąć na jej czele.

Oznacza to, że dla zapewnienia pozostałym komisjom kierownictwa i przestrzegając zarazem regulaminu, musielibyśmy sięgnąć po jego § 1 pkt 7, mówiący: „Komitet może w trakcie kadencji zapraszać do swojego składu specjalistów z różnych dziedzin życia gospodarczego i społecznego niezależnie od ich stopnia naukowego, których liczba razem nie może jednak przekraczać 1/3 liczby członków pochodzących z wyboru”. Rozwiązanie takie stosowane było regularnie, w tym w ostatniej kadencji KNH, przy elastycznym traktowaniu zapisu o „różnych dziedzinach życia gospodarczego i społecznego”.

Rozwiązanie to musiałyby być zastosowane do następujących komisji:

Studiów Numizmatycznych	Prof. IAiE PAN dr hab. Mateusz Bogucki
Nauk Pomocniczych Historii i Edytorstwa	Prof. UJ dr hab. Zenon Piech
Historii Czech i Stosunków Polsko-Czeskich	Prof. dr hab. Wojciech Iwańczak
Historii Książek i Bibliotek	Prof. dr hab. Maria Juda
(ew.) Komisja Lituanistyczna	Prof. UW dr hab. Andrzej

Zakrzewski.

Ponadto od członków naszego Komitetu wpłynęły do mnie pisma postulujące powołanie dwóch nowych komisji: Historii Struktur Demograficznych i Społecznych (od prof. Cezarego Kukło, który byłby jej przewodniczącym) oraz Teorii i Historii Historiografii oraz Metodologii Historii (od prof. Jana Pomorskiego, proponowana przewodnicząca to prof. Ewa Domańska).

W możliwie nieodległym terminie – ale w obecnej sytuacji trudno powiedzieć kiedy – potrzebne będzie plenarne zebranie Komitetu. Na tym zebraniu trzeba nam będzie załatwić następujące sprawy:

1. Uchwalić nowy regulamin KNH, co jest wymogiem władz PAN i podstawą dalszych naszych działań. Wzorcem dla niego jest przesłany nam regulamin ramowy, który przekazuję w załączniku z moimi ingerencjami (zaznaczonymi na żółto). Możemy go przyjąć z jak najmniejszymi modyfikacjami, tzn. wypełnić pozostawione nam luki i skreślić to, co jest w nim umieszczone fakultatywnie. Przede wszystkim odnosi się to do honorów o których mówią § 4 i 5. Co do uzupełnień, przychodzi mi do głowy tylko

jedno: opatrzenie własnym regulaminem nagrody im. Lelewela, widniejącej na liście nagród Wydziału I. Ale i tu nie jestem wolny od wątpliwości co do dopowiadania tego, co niedopowiedziane: na ile jest to dogodne, na ile może okazać się niedogodne. Dodam tu jeszcze jedno: regulamin musi mieć akceptację PAN-owskich prawników. Im mniej ingerencji z naszej strony w regulamin ramowy, tym większa szansa na to, że taką akceptację uzyskamy z góry przed owym zebraniem plenarnym, co nam rozwiąże ręce.

2. Powołać „specjalistów”, o czym pisałem wyżej. Pożądane jest dokonanie tego przede wszystkim wobec wskazanych wyżej czterech-pięciu przewodniczących komisji. Tym samym „zużylibyśmy” cztery-pięć miejsc z dziesięciu, na które nam pozwala regulamin.
3. Mniej pilna jest sprawa zwrócenia się w tej samej sprawie do przedstawicieli określonych struktur. Przypomnę, że w poprzedniej kadencji pozostałe miejsca przypadły m.in. przedstawicielowi Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, dyrektorom Muzeum Historii Polski i Muzeum Historii Żydów Polskich oraz redaktorowi naczelnemu czasopisma „Mówią Wieki”.
Zaznaczyć pragnę przy tym, że formalnie rzecz biorąc powołania takie należą do Dziekana Wydziału, na wniosek przewodniczącego Komitetu. Przez to ostatnie rozumieć należy *de facto* propozycję Prezydium, czy nawet Komitetu *in gremio*.
4. Powołać nasze Komisje i ich przewodniczących, których w kadencji 2020-2023 Komitet Nauk Historycznych liczyłby dwanaście. Uchwały w pierwszej z wymienionych kwestii wymagają akceptacji Wiceprezesa Akademii nadzorującego działanie komitetów (5 pkt 8.2 przywoływanego wyżej regulaminu trybu wyborów członków i organów komitetów naukowych). Powołanie przewodniczących komisji leży w gestii Dziekana Wydziału – patrz § 11 pkt 2 regulaminu naszego Komitetu (tego o którym mowa wyżej w punkcie 1. Uwaga: tu przywołane zostały dwie różne regulaminy!)
5. Ponadto na zebraniu plenarnym powinniśmy określić zadania stojąc przed Komitetem jako całością i przedłożyć te propozycje, po przedyskutowaniu ich na uprzednim posiedzeniu Prezydium Komitetu. To może się odbyć bezpośrednio przed posiedzeniem plenarnym. Wydaje mi się natomiast pożądane, abyśmy już teraz zastanowili się nad tym wszystkim, co przedstawiłem Państwu wyżej – tu możliwa jest mailowa wymiana poglądów w obrębie naszej szóstki.